

KIS JÁNOS:
AZ ÁLLAM SEMLEGESSÉGE

„Rawls professzor a Harvardról olyan elvont és összetett művet adott ki az igazságosság elméletéről, amelyet egyetlen alkotmányjogász sem mellőzhet. Nem szükségszerű, hogy a jogászok passzív szerepet játsszanak az állammal szembeni morális jogok fejlődésében, annál is kevésbé, mert a jogszociológia és a jogi gazdaságtan fejlődésében is ezt tették. Fel kell ismerniük, hogy a jog többé már nem függetlenebb a filozófiától, mint ezen egyéb diszciplínáktól” – fogalmazott Ronald Dworkin John Rawls mára klasszikussá lett morálfilozófiai művével kapcsolatban.

Kis János most olyan művet jelentetett meg az állam semlegességének elvéről és az elv gyakorlati alkalmazásáról, amelyet az alkotmányjog, az emberi jo-

gok kérdései iránt érdeklődő egyetlen jogász sem mellőzhet Magyarországon. A kötet első három fejezete az alapelveket tisztázza és rendszerezi: mely álláspontokat köteles tolerálni az állam, és mikor kell semlegesnek maradnia a vitákban? Létezik-e olyan eset, amikor az állam számára megengedett, vagy egyenesen elvárható tőle, hogy hivatalosan elismerjen és támogasson nézeteket, meggyőződéseket? És vajon az állam egyes kötelezettségei a polgárokra is vonatkoznak-e? Az állam magáénak tekintheti-e valamelyik etnikai/nemzetiségi kultúrát, másfelől azonosíthatja-e valamely kulturális közösséggel a polgárok politikai közösségét?

A könyv további fejezetei vitás ügyekre alkalmazzák az elvi megállapításokat: a 4. és az 5. fejezet arról szól, hogyan vitathatják meg etikai nézeteltéréseiket keresztények és az evilági humanizmust valló ateisták. A semlegesség és a tolerancia elveinek továbbgondolását jelentik az abortuszról, az eutanáziáról, a nemi beállítottságok sokféleségéről, az öngyilkosoknak nyújtott segítségről és a szólásszabadságról szóló részek.

A kötet közel egy évtized alkotómunkájának eredménye. Az egyes fejezetek alapjául szolgáló írások korábban megjelent cikkek rendszerezett és továbbgondolt változatai, melyek így együtt adnak koherens választ arra a kérdésre, hogyan alkothatnak valódi politikai közösséget a sokféle hitet, meggyőződést, erkölcsi életfelfogást valló polgárok. Nincsenek könnyű helyzetben azok, akik vitába kívánnak szállni a kötet megállapításaival, hiszen a szerző sorra veszi, és sorra megcáfolja a lehetséges ellenvetéseket. De azoknak is komoly erőfeszítésre lesz szükségük, akik az állam semlegességének alapelvét elfogadva új megvilágításba kívánják helyezni a „nehéz eseteket” az abortusztól a véleményszabadságig.

*(Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1997.
435 oldal, 1295 Ft)*